

Xenofòbia, el concepte que ho explica tot

Francesc Reguant. Economista

“La xenofòbia contamina una societat fins al punt que aquells que per activa o per passiva en formen part no ho reconeixen.”

“La xenofòbia és el concepte que ho explica tot, perquè darrera de la xenofòbia hi ha l'insult, la mentida, la humiliació i la discriminació.”

El tema català omple portades d'arreu del món i les opinions més diverses omplen pàgines a dojo. Tanmateix en totes aquestes pàgines hi ha un rerefons d'incomprensió, no pas d'animadversió, però sí de sensació que falta alguna cosa per a justificar les actuacions i les opcions dels uns i els altres. La paraula que obre la porta a la comprensió del problema s'anomena xenofòbia. Els catalans, de naturalesa prudents (seny, en diem aquí), han evitat posar aquest nom a les seves dificultats, de la mateixa manera que han evitat referir-se al boicot que reben els seus productes de part dels espanyols. Amb aquesta actitud es vol evitar posar llenya a un foc al que no li falta combustible. Però la prudència, en aquest cas, dificulta la comprensió de les causes, de les actituds i de les sortides possibles.

Considerem xenofòbia la caracterització negativa, sense una justificació objectiva, d'un col·lectiu social determinat. Tal com explica René Girard, hi ha poques societats que no exerceixin certa discriminació sobre col·lectius mal integrats o simplement peculiars. Amb aquesta afirmació ja ens està assenyalant les característiques de les víctimes: ser un col·lectiu identificable, tractar-se d'una minoria i disposar d'unes característiques peculiars que generin algun tipus de recel; en el cas dels catalans, l'idioma propi i algunes característiques que poden infondre distanciament.

La relació xenòfoba d'Espanya vers el poble català ve de lluny, però en els darrers vint-i-cinc anys la dreta espanyola ha trobat una eficaç eina de poder polític en fomentar aquest sentiment. Però, com es pot fomentar l'odi contra un poble serè, integrador, solidari, d'estil dialogant i pactista, amant de la pau i amb mentalitat oberta al món? La resposta és ben simple: mentint, mentint sense manies, dominant uns mitjans de comunicació insensibles a la paraula realitat, fins al punt que han aconseguit que la mentida a Espanya no mereixi cap reprovació. L'odi contra els catalans s'ha fomentat de manera sistemàtica: els discursos d'Aznar semblaven arengues militars, la campanya de recollida de quatre milions de signatures “contra los catalanes” amb motiu de l'Estatut català (any 2006) mereix un lloc d'honor com a campanya de foment de l'odi, i així un llarg etcètera.

Aquest tracte generalitzadament menyspreatiu i denigrant no és recíproc malgrat les mentides per a culpabilitzar els catalans. Els catalans no som perfectes, no tot ho fem bé, i sempre es trobarà alguna persona que distorsioni

el relat majoritari, però sens dubte no mereixem el tracte que rebem. Sobre això la realitat és tossuda i la difamació no resisteix la prova dels fets. Em centraré en uns pocs exemples.

En primer lloc, els insults continuats des de governants i des de mitjans de comunicació. Insults d'una brutalitat tal que en qualsevol país democràtic mereixerien una resposta d'indignació ciutadana. Dies enrere, l'ex-vicepresident del govern espanyol Alfonso Guerra va comparar les joventuts hitlerianes amb els joves que pacíficament protestaven de la repressió de la policia contra les persones que simplement volien votar.

En segon lloc, el boicot als productes catalans, sobretot alimentaris. En concret, des de 2007 a 2016 la producció alimentària s'ha estancat per la crisi però en canvi s'han doblat les exportacions amb un increment del saldo de la balança comercial d'uns tres mil milions d'euros, dada que no té altra resposta que la desviació de comerç que ha produït el boicot. Cal observar que el boicot genèric contra un col·lectiu és una resposta individual i privada on cada persona hi posa una petita quota d'odi per a desplaçar conscientment la seva compra sense altre criteri objectiu.

En tercer lloc, els sentiments de simpatia expressats d'uns col·lectius vers uns altres. El professor José Luis Sangrador va efectuar una enquesta on es preguntava el grau de simpatia que li mereixien els habitants d'altres comunitats; el resultat és que només Catalunya va obtenir notes inferiors al 5 mentre que Catalunya solament va posar notes positives. Per exemple, els enquestats d'Andalusia van qualificar Catalunya amb un 4,5, mentre que des de Catalunya es va qualificar Andalusia amb un 7,44. Aquesta asimetria és el resultat d'anys de mentides i foment de l'odi, però també indica la no reciprocitat des de Catalunya.

En quart lloc, la resposta sagnant de difamació i recerca de culpables en el moment més tràgic després de l'atemptat de Barcelona. Mentre que a Catalunya policia, serveis sanitaris i població donaven mostres exemplars de solidaritat i eficiència, des de Madrid (per simplificar) rebíem insults i denúncies victorejades pels mitjans de comunicació. Al dolor a Barcelona hi vam haver d'afegir el dolor de l'odi. El 12 de març de 2004, després del terrible atemptat d'Atocha, a Barcelona es va fer una manifestació en solidaritat amb Madrid on, segons la cadena SER, hi van assistir un milió i mig de persones. El 26 d'agost de 2017 a Madrid, en solidaritat amb Barcelona després dels atemptats de la Rambla, van manifestar-se, segons el diari El Mundo, cent persones. Repeteixo: cent persones.

I, finalment, com a darrera mostra, el "A por ellos!!!" victorejat entusiàsticament per la població de les ciutats d'on partien guàrdies civils a reprimir els catalans. Amb el silenci còmplice de persones que s'autoanomenen demòcrates, contra la repressió brutal al dret d'opinió, de reunió i de vot; uns drets que no poden

amagar-se darrera d'una constitució que es proclami democràtica. Insultar els catalans o ser insensible al assetjament i a las mentides que reben, forma part de la normalitat a Espanya. Afortunadament, estan creixent a Espanya moviments que contradiuen aquesta "normalitat". Estem escoltant noves veus que parlen l'idioma del respecte, de la democràcia i de la solidaritat entre els pobles. Són las veus de l'esperança.

L'estratègia de foment de la xenofòbia ha donat bons resultats als seus impulsors. D'una banda, els fa guanyar eleccions al còmode preu d'insultar i maltractar els catalans (l'hemeroteca n'està plena d'exemples). D'altra banda, anul·la els seus opositors, ja que si surten del discurs catalanofòbic perden opcions electorals. Alhora, amb aquest consens implícit anti-català és fàcil dissenyar programes que sumin complicitats a preu d'afavorir inversions o supports econòmics de manera discriminatòria respecte a Catalunya.

La xenofòbia contamina una societat fins al punt que aquells que per activa o per passiva en formen part, no ho reconeixen. En aquest sentit, guardant les distàncies, els mecanismes difamatoris són similars als de l'antisemitisme viscuts a Europa. Anar contra els catalans i culpabilitzar els catalans de tot forma part de la normalitat; un fet que aplega moltes persones i col·lectius interessats, però també moltes persones simplement contaminades per una desinformació crònica i immoral. Igual que aquell nen al que fan *bulling* o aquell treballador víctima de *mobbing*, l'únic camí per superar la situació d'assetjament és la separació de l'entorn contaminat. Des d'una nova situació no depenent, les relacions poden restablir-se en format positiu.

La xenofòbia és el concepte que ho explica tot, perquè darrera de la xenofòbia hi ha l'insult, la mentida, la humiliació i la discriminació. La fugida dels catalans cap a la independència té moltes raons però la més important és la recerca de la dignitat. Solament així s'explica que milions de persones es mobilitzin any rere any, com ningú al món ho hagi fet abans. Però també explica la necessitat d'ajut extern, l'única manera de sortir d'un Estat on s'és minoria i el qual ha demostrat que no té cap contenció moral ni democràtica. Així, aquest article és també una demanda d'ajuda a Europa i al món per a que el poble català pugui fugir del nacionalisme espanyol.

Octubre del 2017